

ЗАРОДЖЕННЯ ОПИСОВОГО МОВОЗНАВСТВА

1. Фараон (рельєф).

2. Інца (Дамаскський рельєф).

3. Рубка дерев'яні (рельєф в одній наз. Бенгальських печер).

5. Сосудь со ефік (крийшкі).

12. Рельєф одной гробниці.

11. Царская охота на львов (рельєф).

12. Крылатый бык из Ниневии.

13. Рельєф.

14 и 15. Изображения царя (рельєфы).

16. Кирь (рельєф из Пасаргады).

17. Царь, борющийся с злым духом (персепольский рельеф).

18. Царь на прогулке (персепольский рельеф).

19. Рама и Сита.

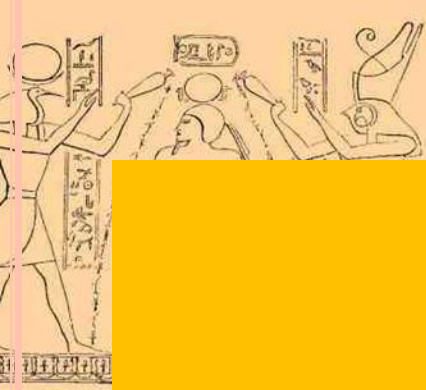
20. Б. л.

План:

1. Мовознавство Давньої Індії, Сходу.

2. Лінгвістичні знання в стародавній Греції і Римі.

3. Мовознавство епохи Середньовіччя та Відродження.

1. Фараонь.

Рельєфи одні гроби

14 и 15. Изображения царя (рельефы).

16. Кирь (рельефъ изъ Пасаргады).

17. Царь, борющійся съ злымъ духомъ (персепольскій рельефъ).

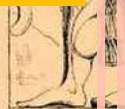
18. Царь на прогулкѣ (персепольскій рельефъ).

12. Крылатый быкъ изъ Нинои.

19. Рама и Сита.

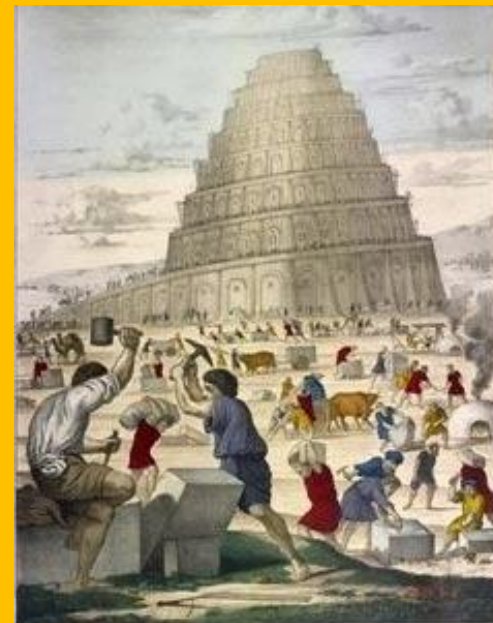
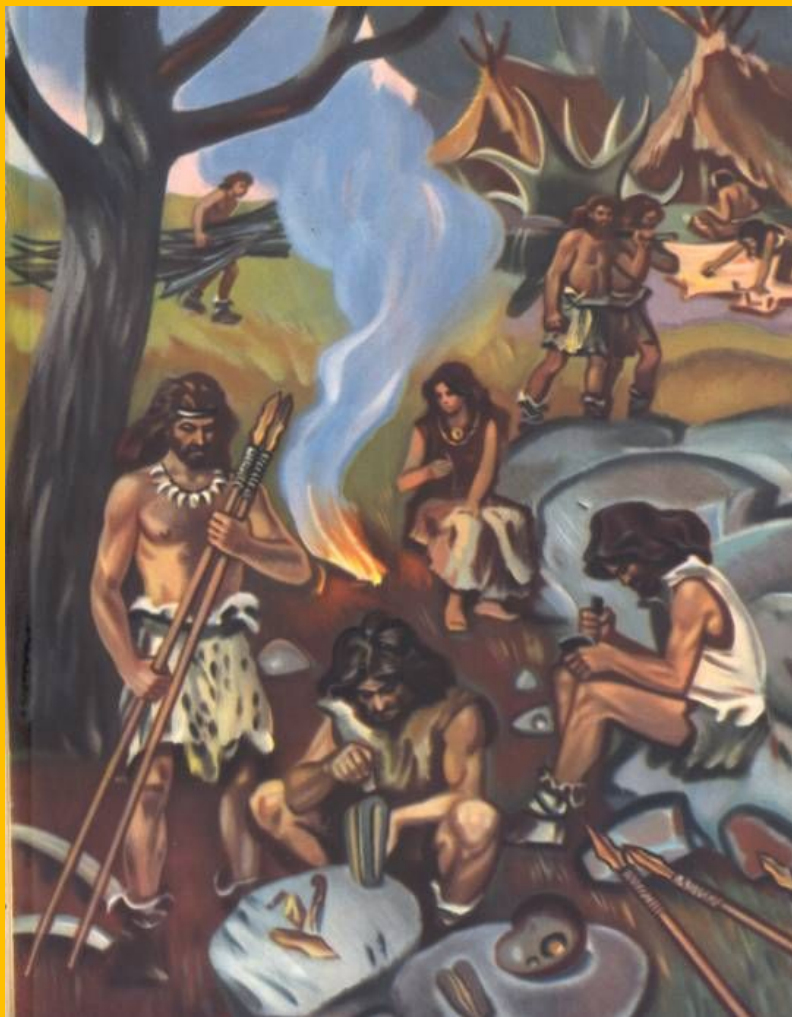

13. Рельефъ

20. Б. л.

ВИНИКНЕННЯ МОВИ

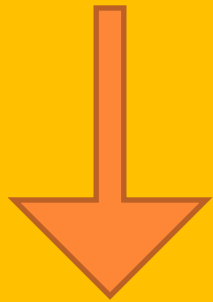
Строительство Вавилонской башни

ПЕРШІ МОВОЗНАВЧІ КОНЦЕПЦІЇ

5 ст. до н. е.

Індія
Китай
Греція
Рим

Мова розглядалася
у 3-х аспектах:

- 1) загальнокультурному;
- 2) загальнофілологічному
(Стародавня Індія);
- 3) загальнофілософському
(Давньогрецька
філологічна школа).

МОВОЗНАВСТВО У ДАВНІЙ ІНДІЇ

**Аналіз і опис
давніх гімнів
 («Веди»)**

**Класифікація звуків
за фізіологічним принципом**

**Відкриття морфологічного закону
словоформи як структури**

**Розробка теоретичних проблем
лексико-морфологічного принципу
класифікації слів на частини мови**

Виділення імені і дієслова

ДАВНЬОІНДІЙСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО І ПОЛ. IV — II ПОЛ. III СТ. ДО Н. Е.

Вплинуло на розвиток
порівняльно-історичного
мовознавства
в XIX ст.

Паніні – найвідоміший представник
індійської філологічної школи,
родоначальник діалектології
(IV ст. до н. е.).

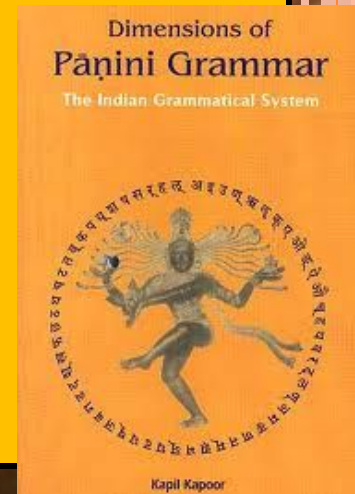

Автор першої граматики санскриту

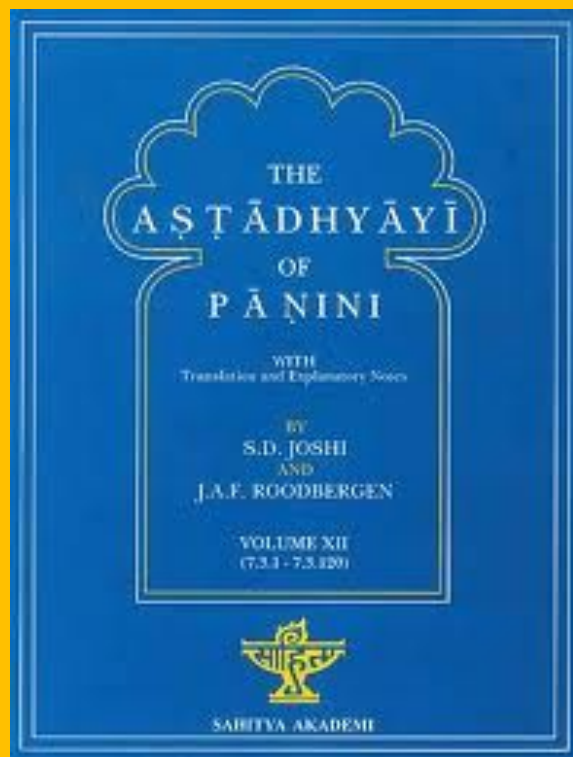

3996 віршованих правил (сутр)

трактус мову як систему,
що складається з фонетичного,
морфологічного, словотвірного
і синтаксичного рівнів

Паніні

Вихідна (початкова) одиниця мови

Корінь + афікси = слова

Слово + слово = речення / тексти

Орієнтація на синтез

розгляд мовних одиниць від нижчих до вищих

Давньоіндійські граматисти

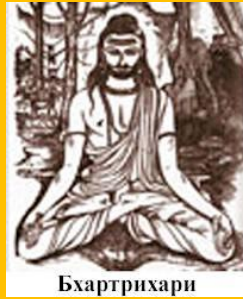
Яска (V ст. до н. е.)

Вараручі (III або II ст. до н. е.)

Катьяяна (III ст. до н. е.)

Патанджалі (II ст. до н. е.)

Бхартріхари (V—VI ст. н. е.)

Бхартріхари

розвивають учення Паніні

виділяють чотири частини мови —
ім'я, дієслово, прийменник і частку

поділ слова на основу і закінчення

в іменниках визначають сім відмінків
описали звуки, класифікуючи їх за
фізіологічним принципом

поділ слова на склади

голосний звук – складотворчий

Найвідоміший словник є словник Амари —
«Амаракоша» (V ст. н. е.)

укладений за кореневим принципом

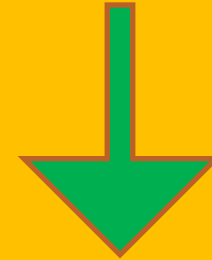
МОВОЗНАВСТВО СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

**Причина виникнення –
потреба тлумачення давніх текстів**

Перші мовознавчі праці – I тис. до н. е.

**V ст. до н. е. –
тлумачення незрозумілих слів
у давніх текстах;
праці про зв'язок між словом і
властивостями позначуваного ним
предмета чи явища.**

**III ст. до н. е. –
висновок про те, що назва нерозривно
пов'язана з позначуваним
Виникнення теорії «виправлення імен»**

Мова – продукт природи.

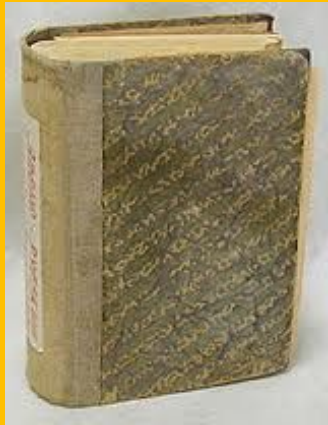
**Спроби дослідити конкретні
теоретичні питання у галузях:
текстологія, ієрогліфіка,
фонетика і діалектологія
(XIII ст.)**

**Укладено словники рим,
діалектичних синонімів,
енциклопедичні словники,
етимологічні тощо.**

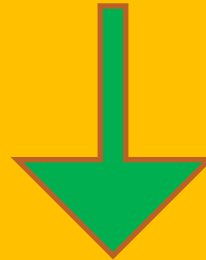
До II—III ст. н. е. –
досліджували тільки значення
й написання ієрогліфів,
а не вимову слів

III ст. до н. е. –
укладено перший
ієрогліфічний словник

Звуки (фонемі) не виділяли
аж до ознайомлення
з європейською традицією

Перший класик китайського
мовознавства –
Сю Шень (I ст. н. е.).

здійснив класифікацію
ієрогліфів

виділив
їх складові частини

МОВОЗНАВСТВО СТАРОДАВНЬОГО КИТАЮ

II ст. – Лю Си уклав словник «Шимін»

Поч. XVIII ст. – укладено великий словник,
який містить 47 035 ієрогліфів і 1995 їх варіантів

Незначна увага до граматики

не було необхідності виділяти граматику
в окрему дисципліну

Відсутність класифікації за частинами мови
(окрім виділення «повних» і «пустих» слів)

Синтаксис не став об'єктом вивчення

МОВОЗНАВСТВО ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

I період (V-III ст. до н. е.) –
загальнофілософське

II період (III ст. до н. е. –
IV ст. н. е.) –
послідовно мовознавче

розвиток
Олександрійської школи

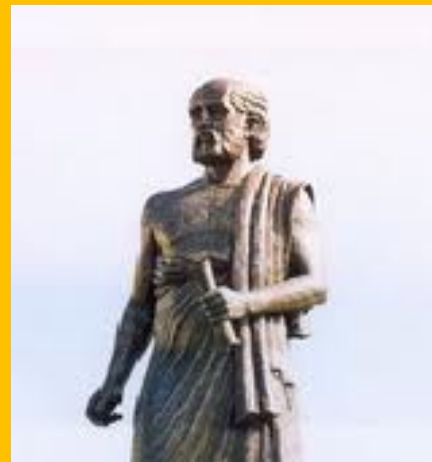
найвидатніший
представником - Арістарх

Розвиток таких розділів:
фонетика, морфологія,
синтаксис і стилістика

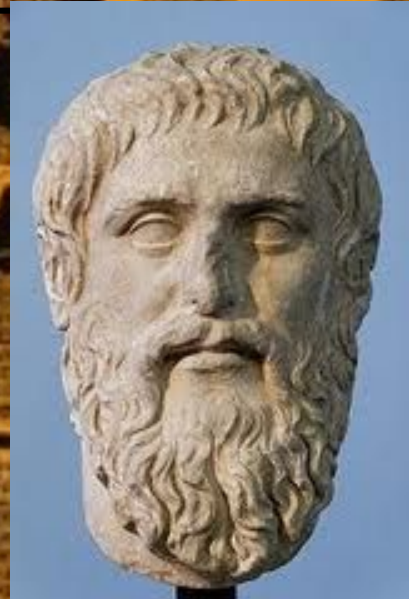
Початок античному мовознавству
поклали філософи:

2 періоди:

- 1) філософський (V-III ст. до н. е.)
- 2) александрійський
(III ст. до н. е. – IV ст. н. е.).

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПЕРІОД

перша спроба
виділення частин
мови:
розрізняє ім'я і
дієслово

Предмет наукових дискусій –
питання
про природу слова
і відношення слова до речі

Геракліт (VI-V ст. до н. е.)
кожне ім'я нерозривно пов'язане з річчю,
назвою якої воно служить

Демокріт (V-IV ст. до н. е.)
імена речам дають люди насвій розсуд

АРІСТОТЕЛЬ

Увів

поняття початкової форми

(для імен – форма називного відмінка,
для дієслів – форма 1-ої особи);

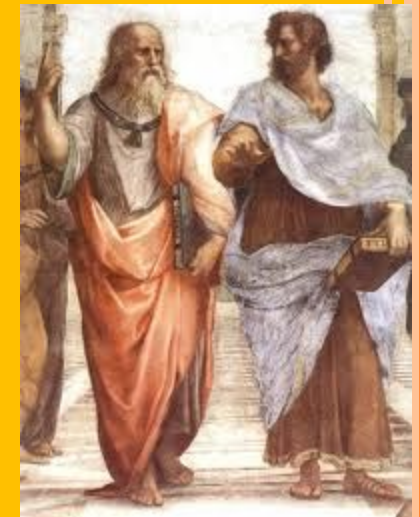
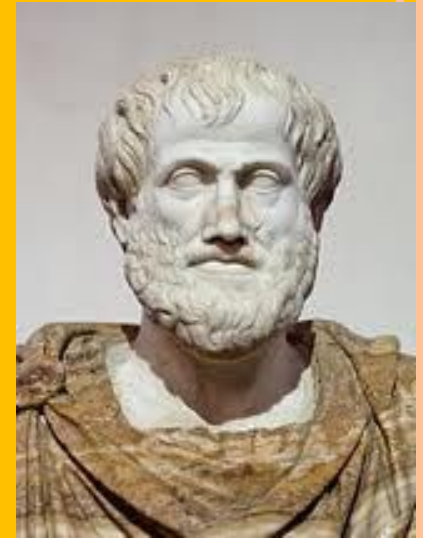

граматичного роду

(чоловічий, жіночий і середній)

▣ Першим наблизився

до розуміння знакової природи мови

СТОЇКИ

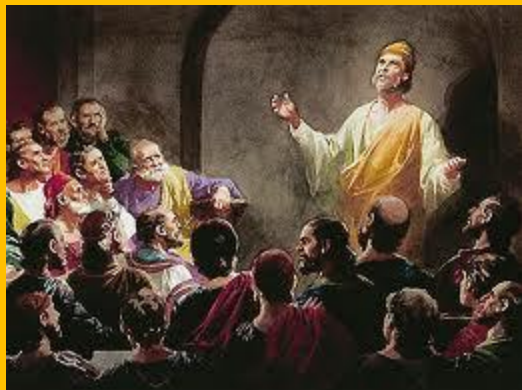
уточнили й розширили класифікацію частин мови

(**встановили п'ять частин мови:**

дієслово, сполучник, член, власні імена й загальні назви)

уперше ввели поняття відмінка в систему відмінків і
виділили прямий і непрямий відмінки

стимулювали розвиток етимології

АЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ПЕРІОД

класична традиція
у мовознавстві

(III ст. до н. е. –
V ст. н. е.)

Видання класичних літературних творів
(Гомера, Есхіла, Софокла)

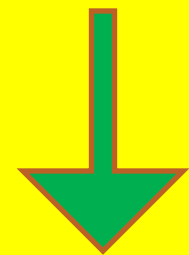
Необхідність філологічної інтерпретації
цих творів

нормування єдиної літературної мови Греції –
койне

Відокремлення граматики від філософії

Арістарх Самофракійський

**Створив
повну класифікацію
частин мови**

**8 частин мови:
ім'я,
дієслово,
дієприкметник,
займенник,
прислівник,
сполучник,
прийменник,
артикль**

Учень

**Арістарха Самофракійського
Діонісій Фракійський**

створив підручник граматики

**уперше трактує частини мови
в морфологічному
(не синтаксичному) аспекті**

уводить поняття акциденцій

**виділив категорії :
часу (теперішній, минулий і майбутній),
стану (активний, пасивний і середній)
особи (перша, друга і третя)**

МОВОЗНАВСТВО ДАВНЬОГО РИМУ

Доповнення класичних розділів
грецького мовознавства -
фонетики, морфології,
синтаксису

Праці:

Донат «Грамматика» (IV ст.)

Прісціана «Грамматичне вчення»
(VI ст.)

Марк-Теренцій Варрон
«Про латинську мову»
(116- 27 рр. до н. е.)

описано граматичну систему
латинської мови

Квінт-Ремій Палемон (I ст. до н. е.)
підручник латинської мови

вперше подано
впорядковану
латинську
граматичну термінологію

ВНЕСОК РИМСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ

- вивели з частин мови артикль
- ввели вигук
- відкрили новий відмінок - аблятив
- числівники поділили на кількісні та порядкові
- глибоко досліджували стилістику на всіх мовних рівнях

Марк-Фабій Квінтіліан (прибл. 35-96 рр. н.е.)

підручник із красномовства «*Institutio oratoria*»
(«Ораторські настанови»)

АРАБСЬКЕ МОВОЗНАВСТВО

Епоха халіфату (VII--XII ст.)

5шкіл:

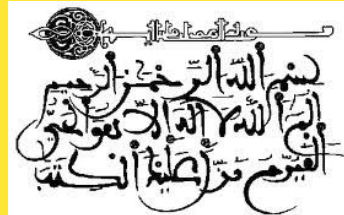
басрійську (м. Басра, Месопотамія)

куфійська (м. Куф, Месопотамія)

багдадська (м. Багдад)

андалузька (Іспанія)

египетсько-сирійська

Стимул розвитку мовознавства

тлумачення Корану

боротьба проти засмічення літературної мови

**трактат «Аль-Кітаб»
басрійського граматиста Сібавейхі
(прибл. 753 -- 796 рр.)
повна граматики
класичної арабської мови**

**описано
словозміну імені та дієслова,
словотвір, фонетичні процеси
проаналізовано
артикуляцію звуків**

**виділяли три частини мови:
ім'я, дієслово, службові слова**

**виявили специфічне явище --
внутрішню флексію**

МОВОЗНАВСТВО ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

**2 основні лінгвістичні
школи:
латинська та арабсько-
єврейська**

**Латинська мова –
мова освіти, релігії і науки в
Європі**

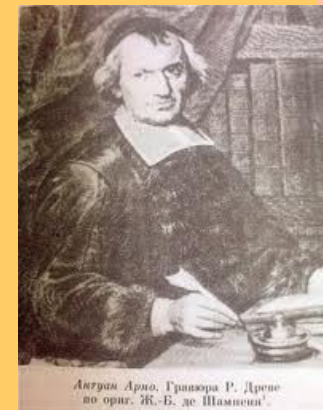
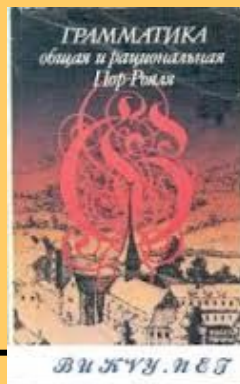
**Мова –
проблема обговорення у
філософських та
філологічних працях**

**У XVI ст. укладаються
різні граматики та словники
(Іспанія, Франція, Англія, Московщина).**

**1660 р. - укладено граматику Пор-Рояля
базувалася на декартівській філософії**

**Основні принципи
побудови граматики:**

- 1) логічність;**
- 2) універсальність**

ВИНИКНЕННЯ МОВОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ

2 погляди,

КОЛИ ВИНИКЛО МОВОЗНАВСТВО:

- 1) наука про мову виникла разом з появою письма;
- 2) сучасна лінгвістика виникає в кін. XVIII – поч. XIX ст.

Фр. Бопп, Р. Раск,
Я. Грімм, О. Востоков

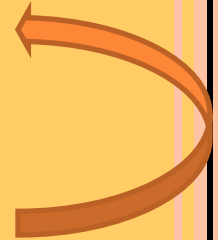

засади

порівняльно-історичного методу

Європейське мовознавство

досягнення граматистів
Давньої Греції та Індії

Потреба перекладу священних
християнських книг

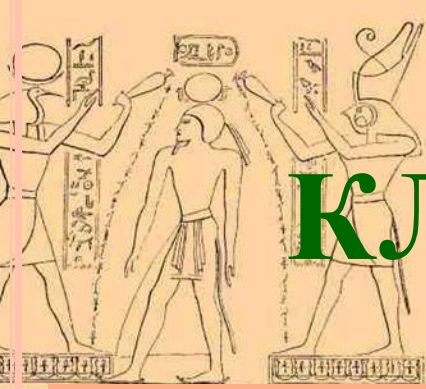

практичне європейське мовознавство

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ:

- Становлення описового методу
- Передумови виникнення порівняльно-історичного мовознавства
- Мовознавство Давньої Індії
- Мовознавство Стародавнього Китаю
- Мовознавство Давньої Греції
- Мовознавство Давнього Риму
- Арабська філологічна школа
- Мовознавство епохи Середньовіччя та Відродження

2. Инда (Дамаскський рельєф).

3. Рубка деревів (рельєф в одній из Бенггассакских пещер).

4. Дель, терракота

5. Сосуд со сваньей крышкой.

14 и 15. Изображения царя (рельефы).

16. Конь (рельеф из Пасаргады).

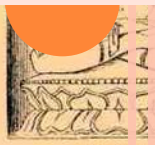
17. Царь, борющийся с злым духом (персепольский рельеф).

18. Царь на ковре (персепольский рельеф).

19. Рама и Сита.

20. Б. л.